

Actieplan Duurzaamheid Noord-Holland Noord

Aanleiding

Binnen Noord-Holland Noord wordt door de gemeenten hard gewerkt aan een duurzame samenleving. Op 23 maart 2016 heeft een groot aantal wethouders uit de regio's Alkmaar, West-Friesland en de Kop van Noord-Holland met elkaar gesproken. Om kennis en ervaring te delen en te bespreken waar bovenregionale samenwerking gewenst is. Het is duidelijk dat er unieke kansen voor Noord-Holland Noord zijn zoals wind op zee, energie uit water, biomassa vergassing en zeewier teelt. Maar er zijn ook nog grote opgaven op het gebied van energiebesparing en circulaire economie.

De centrale vraag is:

Waar is bovenregionale samenwerking nodig voor het realiseren en/of versnellen van duurzaamheidsdoelstellingen? Voor welke projecten en kansen is dit interessant? Waar kun je de lusten en de lasten delen? (bv opgave realisatie duurzame energie). Of kunnen via een aanpak op NHN niveau oplossingen geboden worden voor vraagstukken op NHN niveau (bv inzet lokale biomassa).

Er is verzocht om een ambtelijk voorstel voor de inhoud van een op te stellen "actieplan Duurzaamheid NHN". Tijdens de bijeenkomst van 23 maart 2016 zijn de hoofdlijnen al door de aanwezigen geformuleerd.

De reikwijdte van het actieplan

Wat laten we op lokale schaal?

Alle gemeenten hebben eigen klimaat- / duurzaamheidsprogramma's met beleidsdoelstellingen en projecten. Iedere gemeente werkt aan de verduurzaming van het eigen vastgoed en de eigen organisatie; dit onder meer ter uitvoering van de EED-verplichting en de uitvoering van de Wet Milieubeheer (Activiteitenbesluit) Verruimde Reikwijdte. Daarover gaat dit actieplan niet. Het kan wel zo zijn dat acties vanuit dit actieplan weer van invloed zijn op de lokale programmering.

Wat laten we op regionale schaal?

Woningbouw: Voor energiebesparing woningbouw zien we geen samenwerking op de schaal van Noord-Holland Noord. Waar het gaat om bestaande particuliere bouw zijn er momenteel twee regionale "sporen" die elkaar ondersteunen. Vanuit de Regionale Actieprogramma's wonen zijn er met financiering vanuit de provinciale woonvisiegelden in de drie regio's projectplannen om eigenaren van particuliere bestaande woningen te stimuleren en faciliteren om hun woning te verduurzamen waarbij ook nadrukkelijk aandacht wordt besteed aan het onderwerp lekker blijven wonen/langer zelfstandig wonen. De overall projectleiding van deze plannen wordt uitgevoerd door medewerkers van de RUD NHN. De uitvoering wordt lokaal ingestoken (gemeente stuurt brieven etc.) Daarnaast is er vanuit de VNG een

ondersteuningsstructuur uitvoering Energieakkoord particuliere bestaande bouw opgezet. Daarin zijn twee regio's te onderscheiden t.w. de regio Alkmaar en de regio Kop van Noord-Holland/West-Friesland. De RUD NHN vult de rol van regio-coördinator in. Vanuit deze ondersteuningsstructuur worden bedrijven in de bouw- en installatiebranche geïnformeerd en gestimuleerd om tot een aanbod voor de particuliere huiseigenaar te komen (b.v. op wijkavonden).

Bedrijven: Ook voor energiebesparing bedrijven zien we geen samenwerking op de schaal van Noord-Holland Noord. Bedrijven worden voor een deel via wettelijke sporen aangezet tot energiebesparing etc. (EED, VR, maatregelenlijsten). Verder zijn er diverse stimuleringsprogramma's van gemeenten of regio's. Uitvoering is veelal lokaal.

Werkwijze

Rekening houdend met de reikwijdte zoals hiervoor geschetst, is nagegaan of er vanuit bestaande regionale programma's op het gebied van duurzaamheid en economie onderwerpen zijn die beter ingestoken kunnen worden op de schaal van Noord-Holland Noord. Vervolgens is er met 13 partners die in het gebied Noord-Holland Noord werkzaam zijn een interview gehouden.

Tijdens deze interviews zijn de partijen bevraagd over hun duurzaamheidsdoelstellingen, waar zij kansen zien voor bovenregionale samenwerking en wat ze zelf kunnen bijdragen aan de uitvoering van het actieplan Duurzaamheid.

Tijdens de interviews hebben we gemerkt dat er enorm veel dynamiek in de regio Noord-Holland is met allerlei activiteiten en projecten die door partners samen of alleen worden uitgevoerd. Een deel daarvan was ook al opgenomen op de Projectenkaart Duurzame Energie die op 23 maart 2016 is gepresenteerd. Daarbij concluderen we dat 80% van deze activiteiten en projecten zich op lokale danwel regionale schaal afspeelt. Dan resteert er 20% aan bovenregionale onderwerpen.

Resultaat

Wat willen we in Noord-Holland Noord bereiken:

- Circulaire economie ontwikkelen.
- Energieneutraal in 2040. (Holland Boven Amsterdam 2014).

Om dit te bereiken zijn op basis van de interviews en inventarisatie acties voorgesteld op de onderwerpen:

- Circulair
- Energie neutrale nieuwbouw van woningen
- Warmte
- Zon als duurzame energiebron (ook wind is als onderwerp voor lobby traject toegevoegd).

Veel van de acties leggen een goed fundament voor een daling van het energieverbruik of een verhoging van het aandeel duurzaam opgewekte energie. De acties zijn vooral gericht op circulaire economie¹ en het bevorderen van de energietransitie.

---

¹ Definitie volgens MVO Nederland: "De circulaire economie is een economisch systeem dat bedoeld is om herbruikbaarheid van producten en grondstoffen te maximaliseren en waarde vernietiging te minimaliseren. Anders dan in het huidige lineaire systeem, waarin grondstoffen worden omgezet in producten die aan het eind van hun levensduur worden vernietigd".

Bij elk van de onderwerpen is een toelichting gegeven, wordt een resultaat omschreven en is waar mogelijk al zo concreet mogelijk aangegeven hoe het actiepunt uitgevoerd kan worden. Duidelijk is wel dat voor de uitvoering van de actiepunten ambtelijke capaciteit geleverd moet worden, medewerking van partners wenselijk/noodzakelijk is en er budget nodig is voor onderzoek, projectleiding etc. Dat vraagt om duidelijke bestuurlijke afspraken. Dat geldt ook voor de bewaking van de voortgang van het actieplan en het actualiseren daarvan.

Monitoring

Binnen het PORA is een afspraak gemaakt over monitoring door HVC. Deze monitoring kunnen we voor alle gemeenten in NHN laten uitvoeren. Dit betekent een rapportage per gemeente en één voor de regio NHN. Voordeel: alle gemeenten hebben op dezelfde manier (met dezelfde uitgangspunten) een stand van zaken van de duurzaamheidscijfers.

Naar een regionale energiestrategie

Energieneutraal in 2040 is als ambitie overgenomen uit het document Holland Boven Amsterdam 2040. Om dat te bereiken moeten er door allerlei partijen als overheden, bedrijven, bewoners enorme inspanningen geleverd worden in besparing en duurzame energieopwekking. Recent heeft de provincie Noord-Holland voor Noord-Holland Noord zgn. ateliers Energie en Ruimte georganiseerd. Daarbij zijn cijfers gepresenteerd over hoe de energievraag (elektriciteit, warmte en brandstoffen) van NHN in 2050 met hernieuwbare energie kan worden ingevuld. Vervolgens zijn verkenningen uitgevoerd wat de ruimtelijke consequenties van hernieuwbare energie zijn voor het landschap.

In het tweede atelier zijn drie energiescenario's 2050 NHN verkend:

- Ieder voor zich
- Collectieve warmte
- Nationale energieregio

Bij ieder scenario horen andere cijfers voor de invulling van duurzame energie, duurzame warmte en mobiliteit. En deze scenario's leveren ook verschillende consequenties voor het landschap op qua ruimtelijke inpassing.

De resultaten van de ateliers worden door de provincie benut als input voor de op te stellen omgevingsvisie en omgevingsverordening van de provincie. De provincie wil deze ook benutten voor de beleidsagenda Energietransitie en een Routeplanner Energieneutraal NH in 2050.

Het is van belang om de opgaves, kansen en knelpunten die zich in NHN voordoen om naar een duurzame energievoorziening te komen, gezamenlijk aan te gaan. Welk van de hiervoor genoemde scenario's is realistisch en wat moet er gebeuren om dat scenario te realiseren. Welke handelingsperspectieven zijn er: wie doet wat wanneer?

In het bestuurlijk overleg duurzaamheid NHN van 12 mei 2017 is afgesproken om samen met de provincie en het ontwikkelingsbedrijf NHN te komen tot een procesvoorstel voor een regionale energiestrategie (agenda energietransitie). NHN neemt daarmee regie. Een regionale energiestrategie wordt gedragen door alle gemeenten en levert ook weer input op voor lokale omgevingsvisies. Daarmee neemt de regio een krachtige positie in t.o.v. de provinciale visie en – beleidskaders.

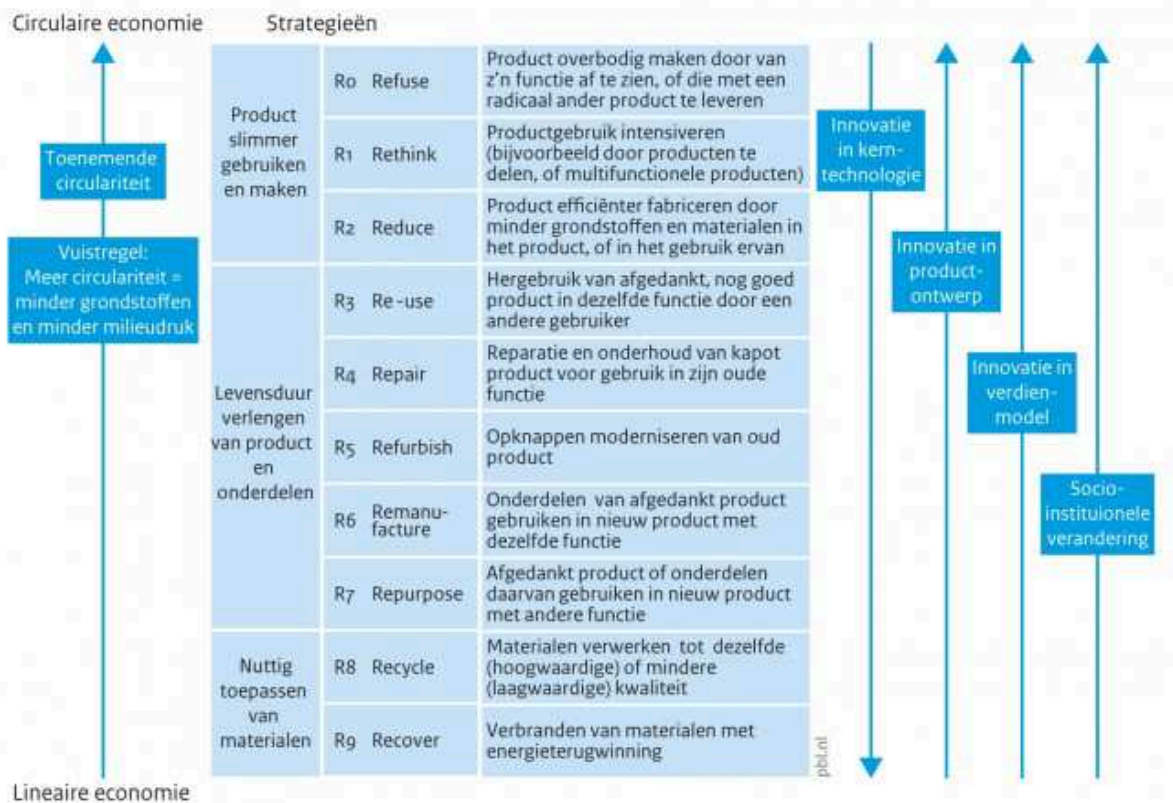

1. CIRCULAIR

Uitgangspunt van de circulaire economie is een samenleving zonder afval. Waarin alle natuurlijke afvalstromen weer in de keten komen en alle niet-natuurlijk afval wordt hergebruikt. Afval wordt daarom in dit kader aangeduid als grondstof! Uiteraard draait alles daarbij op schone (hernieuwbare) energie. Dat is heel makkelijk opgeschreven, maar vraagt veel van overheden, bedrijven en inwoners. We moeten kennis opdoen, inzicht krijgen in de verschillende vraagstukken, oplossingsrichtingen aangeven en voorwaarden formuleren om circulair te worden.

Bij dit onderwerp is een tweetal acties geformuleerd. De eerste actie richt zich op een vervolg op het door de provincie uitgevoerde onderzoek naar grondstoffenstromen. Een “verbijzondering daarvan” voor het onderdeel biomassa is als actie 2 opgenomen.

Prioriteitsvolgorde van circulariteitsstrategieën en rol van innovatie in productketen

Bron: RLI 2015; bewerking PBL

www.pbl.nl

Bron: Potting, J. et al. (2016) *Circulaire Economie: Innovatie meten in de keten*, PBL/Universiteit Utrecht, Den Haag, p. 15.

Actie 1.1: Onderzoek grondstoffenstromen

Toelichting:

Betreft een onderzoek naar grondstofstromen binnen NHN en stromen naar elders.

In welke gebieden is welke bedrijvigheid, met welke grondstofstromen, in welke volumes? Hoe kunnen grondstofstromen die nu vanuit deze regio naar elders gaan, in deze regio hergebruikt worden? Wat zijn dan de kansrijke stromen voor opschaling, koppeling van vraag en aanbod of nieuwe opwerkingsstappen? Welke nieuwe bedrijvigheid zou hierdoor in de regio kunnen ontstaan? Gemeenten krijgen inzicht in de instrumenten om bij te dragen aan volume-opschaling (bv faciliteren van de (tijdelijke) teelt van biogewassen in de regio als grondstof voor lokale duurzame productie, steun verlenen aan een sorteerstraat of een inspanning verlenen om een minimaal volume ingezamelde kunststof te realiseren, duurzaam slopen en hergebruik van materialen, circulair inkopen en aanbesteden).

De grondstoffenscan kijkt op verschillende schaalniveaus. Het hoogste niveau is NHN. Om tot concrete projecten te komen wordt ingezoomd. Ook op het niveau van bedrijventerreinen, zoals in Heiloo i.s.m. TU Delft, kan worden ingezoomd. Het idee is dat er in pilotvorm verschillende initiatieven worden ontwikkeld, die na succes, kunnen worden uitgerold op meer plaatsen in NHN. De intentie is voor de regio zichtbare initiatieven te ontwikkelen. En om daarmee het proces richting circulaire economie te versnellen: aanjagen werkgelegenheid, bedrijvigheid en innovatie. Binnen de Metropool Regio Amsterdam (MRA) zijn al 10 afvalstromen geïnventariseerd.

Partijen als de Provincie Noord-Holland, Ontwikkelingsbedrijf NHN en HVC hebben dit onderwerp op de (uitvoerings-)agenda staan.

Resultaat in de eerste fase:

- De Provincie Noord-Holland maakt een kansenkaart (zie hieronder). Deze kansenkaart wordt gedeeld met de wethouders duurzaamheid en economie in NHN. Daarmee wordt inzicht verkregen in de kansen en de opgave voor NHN.
- Er wordt een plan van aanpak opgesteld om circulaire kansen en concrete acties voor NHN uit te werken met als startpunt de analyse en kansenkaart van Provincie Noord-Holland en met kennis en ervaring van de MRA circulair. Doel is om te komen tot bovenregionale samenwerking voor hoogwaardige recycling niet zijnde verbranding. Tevens moeten er instrumenten geboden worden voor de verdeling van de verschillende stromen en het maken van afspraken daarover.

Waarom op NHN niveau:

NHN lijkt een goed niveau om grondstofstromen te kunnen bundelen, de drie afzonderlijke regio's zijn daarvoor te klein. Het is een vervolgstap op het onderzoek van Provincie Noord Holland (zie onderstaand) waarbinnen concrete activiteiten kunnen worden uitgewerkt. En kan aansluiten op de ontwikkelingen en aanpak in de Metropoolregio Amsterdam. Een aanpak op (boven) regionale schaal sluit ook aan bij de aanbevelingen uit het rapport "Circulaire Economie" van de Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur (juni 2015).

Wat is de bijdrage aan energiedoelstellingen:

Dit draagt bij aan een circulaire economie en werkgelegenheid.

Uitvoering actiepunt 1.1: Wie/wat/tijd

Wat is er al gaande:

Circle Economy, adviesbureau op het gebied van circulaire economie, voert voor de Provincie Noord Holland een grondstoffenanalyse uit. De analyse levert inzichten op over de grondstoffenstromen in Noord-Holland, het speelveld, de activiteiten en locaties waar de belangrijkste impact gehaald kan worden. Daarnaast geeft het inzicht in waar in Noord-Holland waarde kan worden gecreëerd en waar mogelijk kansen liggen voor duurzame ontwikkelingen. Dit resulteert in een kansenkaart en wordt in september 2016 afgerond.

In een optimale situatie is er geen afval meer. Er worden nu verschillende projecten uitgevoerd om het afval te verminderen. Zoals de 100-100-100 campagne voor particuliere huishoudens.

Recent is door de provincie Noord-Holland en de TU Delft [‘Matchmaker’](#) geïntroduceerd. Deze digitale “koppelaar” maakt het voor bedrijven mogelijk hun overige spullen en recyclebare materialen aan te bieden en ook aan te geven welke spullen ze zelf kunnen gebruiken (doel: minder afval, beperking afvalkosten).

Vanuit GP Groot (grote inzamelaar in NHN voor bedrijfsafval) wordt een campagne 10-1010 opgezet. Wordt gestart in West-Friesland. Het houdt in: 10 bedrijven, 10 weken lang, 10% minder restafval. De rol van HVC verandert van afvalverbrander naar grondstoffenbedrijf met de aandeelhoudende gemeenten.

Wat is er nodig aan actie:

1. Het organiseren van een bijeenkomst op NHN-niveau voor wethouders (en ambtenaren) duurzaamheid en economie om de kennis te nemen van de analyse en kansenkaart van de Provincie Noord-Holland. Daarmee wordt inzicht verkregen in de kansen en opgave voor NHN.
2. Opstellen van een plan van aanpak om circulaire kansen en concrete acties voor NHN uit te werken met als startpunt de analyse en kansenkaart van Provincie Noord-Holland en met kennis en ervaring van de MRA circulair en andere projecten.

Met welke uitvoeringspartners:

- Organisatie van de bijeenkomst samen met provincie en ontwikkelingsbedrijf NHN
- Plan van aanpak: opdracht verstrekken, kosten afhankelijk van inhoud opdracht. (inschatting tussen € 25.000,- en € 50.000,-).
- Daarbij projectgroep met de volgende deelnemers: regioambtenaren, Circle Economy, GP Groot, HVC en andere relevante bedrijven, ontwikkelingsbedrijf NHN?

Actie is verder uitgewerkt in het Uitvoeringsprogramma 2017 + 2018, Actieplan duurzaamheid NHN

Actie 1.2: Doe een onderzoek naar de biomassastromen in Noord-Holland Noord

Toelichting:

Tijdens de interviews bleek dat een aantal partners onderzoek heeft gedaan naar de beschikbaarheid van biomassa en de mogelijkheid van inzet daarvan. Indruk is dat er geen totaal overzicht is waarin deze onderzoeksresultaten met elkaar verbonden worden. Deze actie moet ertoe leiden dat duidelijk wordt welke stromen waar en wanneer beschikbaar (aanbod van biomassa) zijn en ook daadwerkelijk te benutten zijn. Daarbij moet in ieder geval rekening gehouden worden met het agrarisch circulair ondernemen (bv inzet op eigen bedrijf voor bodemverbetering) en overige relevante ontwikkelingen en trends voor inzet van biomassa. In een circulaire economie is het toewijzen van biomassastromen voor energie (vergassing) een laatste optie. In eerste instantie wordt gekeken naar hoogwaardige toepassingen; biomassa als grondstof. Als daar geen mogelijkheden voor zijn, kan het altijd nog worden ingezet als bron van energie (zoals benoemd door Frank Brandsen tijdens zijn presentatie op 23 maart 2016). Oftewel het toepassen van de algemene principes vanuit de circulaire economie (zie het schema bij de inleiding).

Partijen als LTO, Greenport NHN, PWN en het Ontwikkelingsbedrijf NHN hebben dit onderwerp op de (uitvoerings-)agenda staan en zijn er voor deelstromen mee bezig. De Provincie Noord-Holland heeft op dit onderdeel ook al onderzoeken uitgevoerd.

Resultaat:

Het onderzoek moet duidelijkheid geven over:

- Welke biomassastromen waar en wanneer beschikbaar zijn in Noord-Holland Noord.
- Hoe er waarde met duurzame oplossingen uit biomassa gecreëerd kan worden (kosten en baten).
- Welke innovaties mogelijk zijn rond biomassa.
- Welke rol biomassa kan spelen bij de ontwikkeling van warmtenetten in de beweging om gas uit de gebouwde omgeving te krijgen (Nieuwe warmtenetten beginnen klein en groeien naar groot, juist bij die eerste fase kunnen lokale biomassa warmtebronnen mogelijk een sleutelrol spelen).
- Of er na hoogwaardige toepassingen van biomassa als grondstof, nog biomassa resteert om naast de biomassavergassingsinstallatie in Alkmaar en naast de overige biomassa-installaties nog elders een rendabele businesscase voor een installatie te verkrijgen.
- Wat de toegevoegde waarde van de teelt van zeewier is en of dit ook een icoonproject voor Noord-Holland Noord kan worden.

Waarom op NHN niveau:

een goede schaal om het aanbod en de vraag te bundelen. De afzonderlijke drie regio's zijn daarvoor waarschijnlijk te klein.

Wat is de bijdrage aan energiedoelstellingen:

Levert een bijdrage aan de doelstelling NHN circulair op het gebied van biomassastromen. Levert en Noord-Holland Noord op het gebied van biomassa circulair kan het icoon van Noord-Holland Noord worden. energiebesparing en energieproductie op. Kan leiden tot nieuwe producten vanuit restproducten.

NHN circulair op het gebied van biomassa kan een icoonproject worden.

Uitvoering actiepunt 1.2: Wie/wat/tijd

Wat is er al gaande:

In de startnotitie ontwikkelingsperspectief Circulaire Economie Noord-Holland Noord van mei 2016 wordt in bijlage 4 aantal projecten genoemd. Project 11 gaat over agro-food-cluster. In de beschrijving wordt aangegeven dat de reststromen in de agrarische sector begin 2016 door de TU Delft geanalyseerd zijn en de opwaarderingsmogelijkheden in kaart zijn gebracht. Dat kunnen we gebruiken voor ons onderzoeksvoorstel. Daarnaast is in deze startnotitie in bijlage 4, ook gesproken over de biomassateelt op zee. PS heeft op 9 november 2015 GS opgedragen te onderzoeken welke mogelijkheden er vanuit Noord-Holland zijn voor zeewierteelt en alles in het werkt te stellen om de kennis beschikbaar te stellen, duurzame initiatieven te bieden en lokale partnerschappen te organiseren. 90% van de expertise/supplychain die hiervoor nodig is, is in NHN aanwezig. Organisaties als Greenport, LTO, ECN en PWN hebben onderzoeken, kennis op terrein van biomassa.

Wat is er nodig aan actie:

- Inventarisatie beschikbare biomassa (alle inventarisaties en onderzoeken naast/bij elkaar, inclusief moment/tijd dat biomassa beschikbaar is, ontbrekende gegevens aanvullen)
- Overzicht inzet biomassa als hoogwaardige toepassing binnen de circulaire economie.
- Welke mogelijkheden zijn er om businesscases duurzame energieopwekking te maken.

Met welke uitvoeringspartners:

- Projectgroep met de volgende deelnemers: Greenport, LTO, ECN/Investa, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, HVC, DataScience Alkmaar Provincie, Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord (trekker via opdracht regionale agenda's).

Actie is verder uitgewerkt in het Uitvoeringsprogramma 2017 + 2018, Actieplan duurzaamheid NHN

2. ENERGIENEUTRALE NIEUWBOUW VAN WONINGEN

Actie 2.1: Energie neutrale nieuwbouw van woningen stimuleren en faciliteren

Toelichting:

In 2020 moeten de woningen energieneutraal gebouwd worden (planning aanscherping Bouwbesluit). Daarnaast is landelijk beleid dat alle woningen in 2050 gasloos zijn. Het is wenselijk om vanaf nu al zoveel mogelijk energieneutraal te bouwen, een EPC van 0,4 (de huidige wettelijke norm) leidt direct weer tot een extra opgave in de toekomst. Het energieneutraal ontwikkelen van gebieden door bv te kiezen voor gasloze wijken, moet in een vroeg stadium afgestemd worden met de netwerkbedrijven. Dit om onnodige aanleg van leidingen en toekomstige onderhoudskosten te voorkomen. Het vraagstuk gaat ook over leiderschap. Durven te stellen dat er geen gas komt, creëert een basis voor een alternatief.

Partijen als de Provincie Noord-Holland (met als uitvoeringsorganisatie het Servicepunt Duurzame Energie), HVC en Liander hebben dit onderwerp op de (uitvoerings-)agenda staan.

Resultaat:

- Vaststellen van het uitgangspunt in Noord-Holland Noord dat gestreefd wordt naar energie neutrale nieuwbouw van woningen.
- Afspraak dat alle nieuwbouwwijken in 2018 zonder gasnetwerken gebouwd worden.
- Dit uitgangspunt en deze afspraak worden door gemeenten opgenomen in beleid en plannen en actief uitgedragen naar ontwikkelende en bouwende partijen, gemeente voert regie op de warmtevoorziening van de wijk (duurzame warmte, all-electric etc.)

Waarom op NHN niveau:

Op NHN niveau eenzelfde ambitie aanjagen en een zelfde verhaal vertellen en daarmee ook een "gelijk speelveld" voor ontwikkelaars, bouwers etc. realiseren, geen concurrentie tussen gemeenten. Gezamenlijk werken aan oplossen van belemmeringen; werkt veelal beter als krachten worden gebundeld.

Wat is de bijdrage aan energiedoelstellingen:

Vermindering van verbruik fossiele energie en verhoging van het aandeel duurzaam opgewekte energie. Voorkomen van een nieuwe opgave voor de energiereductie.

Uitvoering actiepunt 2.1: Wie/wat/tijd

Wat is er al gaande:

Binnen het ambtelijk PORA zijn hierover al documenten opgesteld. Er is informatie beschikbaar binnen het Servicepunt Duurzame Energie. Er is een convenant gesloten tussen de provincie Noord-Holland en Bouwend Nederland.

Er zijn diverse voorbeelden van projecten elders. Beleid van Liander is om in nieuwe wijken geen gas meer aan te leggen (onrendabele investering bij "gasloos" in 2050).

Wat is er nodig aan actie:

We onderscheiden vier acties:

1. Opstellen van een leidraad/algemeen advies voor gebiedsontwikkeling (nieuwbouw en herstructurering) met keuzes voor duurzame energieopties met alternatieven en investeringen.
2. Goede informatievoorziening over energie neutrale en Nul op de Meter nieuwbouw (feiten/fabels over wat het oplevert voor bewoners versus financiën en opgave in de richting van 2050) en deze informatie breed beschikbaar stellen en delen.
3. Actief technische en financiële oplossingen aandragen voor het nu al energieneutraal bouwen.
4. Afspraken maken om een hausse te voorkomen van allerlei bouwaanvragen net voor 2020 (verplichting om energieneutraal te bouwen).

Met welke uitvoeringspartners:

Projectgroep met de volgende deelnemers: Liander (leveren energietransitieadviseurs), Servicepunt Duurzame Energie, gemeenten en RUD NHN.

Uitvoering actie 1 :

RVO heeft online tool (analyse, scores op maatschappelijke kosten en baten) voor gebieds-/woningbouwontwikkeling zowel nieuwbouw als herstructurering. Servicepunt heeft factsheet en menukaart. Is voor eerste oriëntatie binnen gemeenten. Advies geven wie binnen gemeente bij deze oriëntatie betrokken worden. Vervolgens startgesprek met partijen als Hoogheemraadschap, Liander.

Uitvoering actie 2:

- Organiseren van een bijeenkomst voor bestuurders en ambtenaren waarin duidelijk gemaakt wordt wat realistisch is op het terrein van energieneutraal bouwen en gasloos ontwikkelen en wat dit vraagt van de ontwikkelende en bouwende partijen waaronder de woningbouwcorporaties. Goede voorbeelden laten zien.
- Aanbieden van workshops energieneutraal bouwen/gasloos ontwikkelen via het servicepunt duurzame energie aan ontwikkelaars/architecten/bouwers (workshop is beschikbaar, actief inzetten daar waar ontwikkelingen zijn/komen).

Uitvoering actie 4:

Concrete handvatten bieden aan gemeenten om dit waar te kunnen maken in de bijeenkomst van actie 2.

- **Planning:** start najaar 2016, acties afgerond najaar 2017
- **Budget:** (vooralsnog) niet nodig
- **Personele inzet:** Inzet vanuit ieders werkprogramma

Actie is verder uitgewerkt in het Uitvoeringsprogramma 2017 + 2018, Actieplan duurzaamheid NHN

3. WARMTE

Actie 3.1: Opstellen van een warmtekaart voor NHN

Toelichting:

Op weg naar een duurzame energievoorziening in 2050 zullen er alternatieve bronnen voor verwarming door gas moeten komen. In verschillende gemeenten zijn er nu warmtenetten die gebruik maken van restwarmte van ondermeer de HVC. Het is belangrijk om inzichtelijk te krijgen welke bronnen er voor warmtenetten in NHN zijn. Welke mogelijkheden zijn er voor geothermie en is hiervoor een rendabele businesscase te verkrijgen.

Partijen als de Provincie Noord-Holland (met als uitvoeringsorganisatie het Servicepunt Duurzame Energie), HVC en Liander hebben dit onderwerp op de (uitvoerings-)agenda staan.

De Provincie Noord-Holland heeft in de Beleidsagenda Energietransitie 2016-2020 opgenomen dat er een warmteplan opgesteld wordt. De eerste invulling daarvan vindt plaats via zgn. energietransitiekaarten die in opdracht van de Provincie door CE Delft opgesteld worden.

Resultaat in de eerste fase:

- Voor de drie regio's zijn er per gemeente energietransitiekaarten opgesteld.
- Vanuit de opgaves van deze kaarten per regio wordt duidelijk of er nog een opgave is die op de schaal van Noord-Holland ingevuld moet en kan worden.

Waarom op NHN niveau:

Om oplossingen te bieden voor warmtevraagstukken die regio-overstijgend zijn.

Wat is de bijdrage aan energiedoelstellingen:

Verlaging gebruik fossiele brandstoffen, verhoging aandeel gebruik hernieuwbare energie. Op weg naar de doelstelling van een energie neutrale gebouwde omgeving in 2050.

Uitvoering actiepunt 3.1: Wie/wat/tijd

Wat is er al gaande:

HVC heeft inmiddels veel kennis van de mogelijkheden en onmogelijkheden van geothermie www.triaswestland.nl. Deze kennis wordt nu al ingezet om de mogelijkheden in het HVC aandeelhoudersgebied in kaart te brengen.

Wat is er nodig aan actie:

Voor het onderzoek door CE Delft wordt vanuit de Provincie het traject georganiseerd. Daarvoor worden gemeenten op ambtelijk niveau benaderd.

Met welke uitvoeringspartners:

Provincie, CE Delft en gemeenten.

Actie is verder uitgewerkt in het Uitvoeringsprogramma 2017 + 2018, Actieplan duurzaamheid NHN

4. ZON ALS DUURZAME ENERGIEBRON

Actie 4.1: Kennisbundeling zon/ expertisecentrum

Toelichting:

Duidelijke, objectieve informatie, tools voor zowel kleine bewoners-initiatieven/coöperaties, bedrijven, grootschalige projecten als zonneweides of ondernemer die dak beschikbaar stelt voor derden + organisatiekant als info/tools voor opzetten van een bewonerscoöperatie.

Partijen als de Provincie Noord-Holland (met als uitvoeringsorganisatie het Servicepunt Duurzame Energie), HVC, PWN, Hoogheemraadschap, LTO en Greenport hebben dit onderwerp op de (uitvoerings-)agenda staan.

Resultaat:

Een centraal informatiepunt/kenniscentrum voor zonne-energie.

Waarom op NHN niveau:

een goede schaal om de expertise voor projectinitiatieven te ondersteunen. De afzonderlijke drie regio's zijn daarvoor te klein en het is te kostbaar.

Wat is de bijdrage aan energiedoelstellingen:

Verlaging gebruik fossiele brandstoffen, verhoging aandeel gebruik hernieuwbare energie.

Uitvoering actiepunt 4.1: Wie/wat/tijd

Wat is er al gaande:

Diverse partijen hebben informatie op dit onderdeel. Verschillende partijen hebben kennissessies georganiseerd.

Wat is er nodig aan actie:

Vaststellen welke informatie waar beschikbaar is en op welke wijze toegevoegde waarde geboden kan worden door een bundeling hiervan en het vervolgens ontsluiten via een centraal informatiepunt/kenniscentrum voor zonne-energie.

Met welke uitvoeringspartners:

Eerste oriëntatie op mogelijkheden tussen Provincie Noord-Holland en RUD NHN.

Actie is verder uitgewerkt in het Uitvoeringsprogramma 2017 + 2018, Actieplan duurzaamheid NHN

TENSLOTTE (overwegingen)

Windenergie

Bij het vaststellen hoe ver we als individuele gemeenten, regio's, NHN , provincie etc. zijn met het percentage opgewekte duurzame energie, speelt windenergie een belangrijke rol. Het "winddossier" is een gecompliceerd dossier waar we op dit moment in deze agenda geen acties voor geformuleerd hebben. In het geheel van opwekking is wind wel een heel belangrijk onderdeel. Mogelijk willen individuele gemeenten nog een lobby starten voor extra mogelijkheden voor plaatsing windmolens daar waar draagvlak is binnen bestuurders/bewoners maar geen ruimte in de regelgeving van de provincie. Verder gaat de provincie in het najaar opnieuw naar de definitie (maximale hoogte) van kleinschalige windturbines kijken. In Noord-Holland is de maximaal toegestane hoogte 9.5 meter. In de andere provincies is dit 15 meter.

Het onderwerp wind wordt meegenomen bij actie 4. Zon (met name het lobbytraject in de richting van de Provincie).

Relatie met ambitiedocument Noord Holland Noord

Ten tijde van het opstellen van het actieplan, werd het ambitiedocument "Noord-Holland Noord in 2040". afgerond. Vanuit duurzaamheid is ambtelijk input geleverd voor de tekst van het ambitiedocument.

Monitoring stand van zaken energieverbruik en opwekking duurzame energie NHN

Voorstel: Jaarlijks/Tweejaarlijks wordt door de HVC een update gegevens opgesteld (cijfers verbruik en opwek per gemeente (gemiddelde per regio) en resultaat NHN niveau).

